

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Umberto Eco
SECONDO DIARIO MINIMO

Copyright © 2017 Giunti Editore S.p.A. Firenze-Milano

Bompiani, an imprint of Giunti Editore S.p.A.

First published under the imprint Bompiani in 1992

www.giunti.it

Translation Copyright © 2019 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-02525-5

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

EKO

UMBERTO

KAKO SAM PUTOVAO S LOSOSOM

Drugi minimalni dnevnik

Prevele Mirjana Vlahović i Vesna Rakonjac

VULKAN
IZDAVAŠTVO
Beograd, 2019.

Predgovor

OD 1959. DO 1961. GODINE uređivao sam rubriku „Minimalni dnevnik“ u časopisu *Verri*; bio je to prilično hrabar potez Lučana Ančeskinija, u vreme kada su se književni časopisi još ozbiljno shvatali, koji je nameravao da prikupi prikaze običaja, književnih parodija, fantazija i raznih ludosti kojima bi doprineli i Đilo Dorfles, Lučano Erba, Đuzepe Pontida, Furio Kolombo, Fausto Kuri, Andrea Bruno Mozeti, Alfredo Đulijani, Edoardo Sangvineti, Sandro Bajini, Đorđo Manačo, Đovani Đudiči, Folko Portinari, Atilio Veraldi, Alfio Bertin, Bruno Munari. Ostali delovi, novinski isecci, bizarni citati i tome slično, bili su anonimni i, koliko se sećam, raznorazni saradnici časopisa su se tu muvali kako bi pothranili rubriku. S obzirom na to da sam bio glavni „pothranjivač“, objavljivao sam više od drugih, najpre sitne moralitete a zatim i književne imitacije. Negde 1962. Vitorio Sereni mi je tražio da sjedinim ove moje članke za zbirku književnih tekstova *Tornasole*, kojom je tada rukovodio Mondadori, i pošto je sad ta rubrika već pokojna, „Minimalni dnevnik“ je postao skoro naziv književnog roda i izabrao sam taj naslov za knjigu koja je zatim izašla 1963. godine.

U novom izdanju iz 1975. godine izbacio sam veći deo moraliteta (onih koji su previše bili u vezi sa davnim događajima) i držao sam se imitacija, dodajući im nove spise. Priča u vezi sa tom prvom knjigom je ta što znam, da se osim toga što se i danas štampa, na nekim odsecima

na arhitekturi i dalje uči „Paradoks Porte Ludoviko¹“, i da je pre nekog vremena na jednom institutu Klasične filologije ceo seminar bio posvećen razmišljanju o tome kako se drevne stvari ne uklapaju sa grčkim pismom onako kako se moji Eskimi narednog milenijuma uklapaju sa knjižicom pesama iz Sanrema. Francuski prijatelji iz „Transkulture“, organizacije stvorene kako bi se afrički i azijski antropolozi privoleli da izučavaju evropske gradove, kažu da se ideja rodila iz mog članka „Industrija i seksualna represija padanskog² društva“, gde su milanski antropolozi analizirali starosedeoce Milana rafinisanim fenomenološkim instrumentima; da ne kažem na osnovu „Fenomenologije Majka Bondorna“, koju citiraju i oni koji je nisu pročitali, do te mere da mi se dešavalo da vidim kako je definišu kao knjigu... mada se radi o šest stranica. Ali, pored ove knjižice kao izvora, moja naklonost da okušam sreću sa minimalnim dnevnicima nije nestala, sem što su izlazili u različitim formama ili ostajali u rukopisu u fioci, nakon što sam ih dao prijateljima, često koautorima ili u najmanju ruku onima koji su me inspirisali. Naime, ako sam u predstavljanju prve zbirke skoro pokušavao da se opravdam što se malo preozbiljno ističe parodija, nadalje sam nastavio sa virtuosnom smelošću, uveren da se, pored dozvoljenih stvari, radi o neprikosnovenoj dužnosti (pogledati uvodne zabeleške Kakopedije). Prošlo je skoro 30 godina, fioke prepune napuštenih minimalnih dnevnika. Neko me je pitao gde su završili ti tekstovi o kojima postoje usmena predanja i eto zašto danas objavljujem „Drugi minimalni dnevnik“, i dalje ubeđen u ono što sam pisao u završnom delu predgovora prvog, 1975; zato je takva sudbina parodije: nikad ne morate da strahujete da ćete preterati. Ako pogodite cilj, ne preostaje ništa drugo sem unapred prikazati nešto što će zatim drugi prisvojiti bez smeha i stida, mirno i smelo. Ali o tome ću govoriti u uvodu prvog dela. Dodaću još samo da nisu svi spisi ovde sakupljeni pisani prizvukom parodije. Prikupio sam i zanimljivosti vezane za čisto stanje, bez namere da ga kritikujem i da morališem. Ali ne osećam potrebu da opravdam ideologije, dovoljna je naznaka Palaceskijeve poezije pa

¹ Kapije grada Milana nazvane po Ludoviku Sforci. (Prim. prev.)

² Padano – padanski, sa reke Po, iz okoline Poa. (Prim. prev.)

da se prepustim zabavi. Šest poglavlja, koja su nesumnjivo u duhu „Prvog minimalnog dnevnika“, objavljeno je u mom delu „Sedam godina želje“ (Bompjani, 1983).

Ko ne poznaje ovu knjigu, to ne zna; ko poznaje, zaboravio je. Sva zajedno – poglavlja iz sedamdesetih koja čine ovu zbirku zauzimaju dvadesetak stranica, i cepkana su i ponovo popravljana u zavisnosti od prilike. Nadam se da će mi oprostiti onih nekoliko sa dobrim pamćenjem, ali to je pitanje celovitosti. Odsustvo zahvalnosti, kojim se završava ovaj uvod, uočava se u odeljku „Uputstvo za upotrebu“, odeljku kome je potrebno pisanje uvoda. Za ostalo što dugujem, upućujem na pojedinačne odeljke.

Milano, 5. januar 1992.

I

ISTINITE PRICE

Zabeleška

U OVOM PRVOM ODELJKU SAKUPLJAM priče koje su između naučne fantastike (predskazanja budućnosti) i drevne fantastike (rekonstrukcije prošlosti). Pošto je za naučnu fantastiku tipično (ako nije reč o fantastici vezanoj za čudovišta sa buljavim očima muve, onda je reč o onoj vezanoj za društvene fenomene) zastarevanje zbog potvrđivanja istine – tačnije, zbog potkrepljivanja činjenicama, naučna fantastika postaje realna hronika – neki događaji i situacije koje su moje priče zamišljale kao bunovni futurizam, kasnije su se pokazale bunovno ostvarenim. Ne želim da me smatraju prorokom. Ponekad je sama priča dovoljno očigledna ili još bolje, očigledni su oni slični nama, koji često ne pružaju otpor i rade ono što satira, znajući za tu njihovu očiglednost, s bezmalo muke anticipira. „Intervju sa Pjetrom Mikom“ pobudio je skandalozne reakcije pobornika oružja i generala u penziji, budući da se radi o ironizovanju jednog Heroja. Smatram da razboriti čitalac (posebno u svetlu poslednjeg osvrta na ovu knjigu) može međutim da primeti sa koliko strasti se na scenu postavlja onaj koga ja smatram pravim herojem: koji nije neko ko je naprasit i traži smrt kao odmazdu za žrtvu, i čak ako bi i mogao da izbegne smrt (slabost zajednice prema svim članovima naše vrste) umire, nerado, zato što je pokušao da dobro obavi svoj posao, a skoro uvek krivicom drugih koji su mu naneli zlo. Ti drugi su oni koji potom donose vence na njegov spomenik. „Zvezde i zvezdice“ prebacuju u galaktičku dimenziju neka moja sećanja starijeg

vodnika bataljonske blagajne, kada sam čak izgubio i konja, smeštajući ga greškom u kolonu „iznenadno odsustvo iz porodičnih razloga“. Završivši u pogrešnoj koloni (koja zaista postoji u odgovarajućim formularima), nesrećna životinja je ostala zaboravljena u nekoj štali gde se njegove kosti možda i danas bele. U drugom planu je digresija vezana za funkcionisanje tajnih službi. Nakon toga, videvši da se sve uzima previše ozbiljno, smatram da ova priča predstavlja istoriografski deo moje naučnofantastične zabave. „Kako sam pristupio loži P2“, sveže napisana u danima kada su otkrivene famozne liste, dobila je potvrdu kada su neki čitaoci „Espresa“, gde se pojavio odlomak, pročitavši na brzinu naslov – ne izgovarajući slog po slog naglas – poverovali kako ja zaista priznajem sopstvenu ulogu pripadnika tajne masonske lože P2. Nedavno sam u jednom članku nekih provincijskih novina naišao na aluziju na ovaj teški trenutak mog života. Ali nije samo pitanje naslova, očigledno je da su ti čitaoci pročitali tekst kao da su likovi koje sam opisao realni i verodostojni. Ne znam da li su krivi čitaoci ili život koji ih je navikao na sve. Poslednje razmišljanje tiče se verodostojne prirode mas-medija: nešto se pojavi u jednim novinama ili u nekom drugom sredstvu informisanja i prihvati se zdravo za gotovo, čak i ako bi prethodila oznaka „naučna fantastika“.

Orson Vels bi mogao tome da me podučiti. Beskorisno je reći kako sam primio dosta pisama u kojima mi traže posebne biografske podatke o knjižici *De L'Esternatione*, mada originalnoj verziji prethodi nekoliko redova u kojima govorim o tome kako se mogu pisati imaginarne recenzije. To je rezultiralo time da jedan poznati izdavač i dalje strastveno traži ovo delo.

Intervju sa Pjetrom Mikom

(Marš princa Eugena)

Eko: Mogu li, gospodine Mika?

Mika: Boga mu... Do vraga... Još jedan od onih! Bolje me pustite na miru, bolje me pustite! Ali šta hoćete više od mene, šta hoćete, prokletnici, kad na to pomislim, i dalje pobesnim toliko da, ako nađem Rebaudenga, odvojiću mu glavu od tela jednim ugrizom...

Eko: Rebaudenga?

Mika: Da, gospodine, podnarednik Rebaudengo odreda minera Njegovog veličanstva, taj prokleti smutljivac od Rebaudenga, sin jedne gospođe iz Porta Pile, izvinite na izrazu, koji je postao podnarednik a ujedno i svodnik kapetana Odelenga Pikola, sramota celog rata za sukcesiju, ja da vam kažem!

Eko: Ali šta je to uradio Rebaudengo?

Mika: Šta je uradio, šta je uradio! Uradio je to da mu je tada, kad sam se već bio razmontirao, palo na pamet da je valjda na mene red da budem u službi, a ja mu kažem da ne mogu ja, da me moja gospoja u ovo doba čeka i da sam jutros proverio bačve sa barutom, naime da mi to pričinjava zadovoljstvo i da pošalje Pautasa, da je taj običan zabušant koji se izvlači i ne radi ništa. A Rebaudengo, koji je loš u duši jer je i sam znao da nisam u službi i da nisam stavio u usta ni zalogaj, kaže da ja znam kako to da prekontrolišem a da Pautaso ne zna, jer je rođen

bezvoljan i da će Pautaso da pođe, ali sa mnom kako bih ga držao na oku, a ja sam glupan, nesrećnik, ja sam uvek onaj koji sve zna kao glupak koji sam sebi zadaje udarac u glavu i dan-danas, eto, tako...

Eko: Ma smirite se, gospodine Mika, zar ne vidite da vam je loše od toga?

Mika: Sada kažete da sam sebi činim loše, ali mislite li da je tada Rebaudengo pomislio da neko ko se razduži nakon osam sati rada nije sav svoj, ne, rekao mi je idi ti, neka Pautaso krene za tobom, a ja kao i obično, stari glupan, kažem „da, gospodine, dobro“, prokletniku od Rebaudenga je samo bilo stalo do toga da Francuzi vide šta ja radim, i tako ja krenem u inspekciju i evo me ovde kako vi možete da potvrdite, miner Mika Pjetro na dužnosti, nacionalni heroj, delom ovde, delom tamo, i sada su iza i sakupljaju me kašičicom tako da moja gospoja ne zna ni gde da dođe da mi donese cveće. Je l' vam drago?

Eko: Ne, nije mi drago. Tačnije, počastvovan sam što razgovaram sa herojem...

Mika: Ma pustite to, ne pravite me svecem, pravi heroj je gos'n Savoja Vitorio Amedeo II, heroj je gos'n Savoja princ Eugen, vi ovde pred sobom imate lično samo minera Miku Pjetra iz Andorna koji na front nosi so i duvan, da vidite, molim, kako obraćaju pažnju na so i duvan to jest kako im se raduju... dobri gospodine, ne terajte me da psujem iz zadovoljstva jer kad na to pomislim, sva krv mi se sjuri u glavu, a pljuvačka do kolena zbog nedostatka mleka, ne znam da li kapirate vic.

Eko: Ali sve u svemu, vi ste uradili nešto veoma hrabro, uz uzvišen prezir prema životu, zapalili ste barut kako biste srušili tunel iz koga bi morali da izađu francuski neprijatelji, spasavajući tako Torino i sudbinu čitavog Savojskog vojvodstva.

Mika: Ali ćutite o tome, to je napisala ona jedanaestorka iz Kraljevske palate, to da sam Savojsko vojvodstvo mogao i ja da napadnem, ako možete da zamislite, kao i francuske neprijatelje, pričinjavalo bi mi zadovoljstvo, ti neprijatelji su pre dve godine bili saveznici Savoiji Vitoriju Amedeu, sa njima je sarađivao 1703, a zatim sklopio mir sa Austrijom, Francuzi mi ne daju Milano, da mi vi date, i ja bih prešao na drugu stranu (to jest vašu) i cap, Francuzi postaju neprijatelji, što vi znate bolje od mene, to da su Savoje te igrice zamene strana igrale

pogrešno, tako da je najpre izgledalo da moramo da pucamo u carske komandante princa Eugena, zatim nismo smeli da pucamo više i bili su dragi rođaci odasvuda. Da bi zatim Vitorio Amedeo ostao blokiran, jer u trenutku kad je prolazio sa carskom vojskom, princ Eugen se vraća u Beč, a on ostaje poput glupana da svodi račune sa Francuzima koji su mu ostavili samo Kuneo, Kivaso i Torino. Napred, Savoja!

Eko: U redu, ali te večeri, hrabri mineru, mora da ste pazili da Francuzi ne upadnu u Torino a da se niste pitali da li je ispravno ili ne i da li ih smatrate neprijateljem. I tako ste uradili, naučeni da slušate u tišini, kao i da umrete u tišini...

Mika: Neka u tišini umre vaša baba, oprostite na izrazu, znate. Zašto sam vikao Pautaso, Pautaso, imbecilu, vrati se da me zaustaviš, nesrećni imbecilu, mogao si lepo da mi kažeš da si uzeo minu od 3 metra poput kobasice umesto one od 10, već je meni morao da sine taj užas da se vidi da dolaziš iz Kunea, ali zar nisi znao da su mine od 3 na niskoj polici a one od 10 levo visoko? I onda bum!

Eko: Šta bum?

Mika: Tunel, podzemni hodnik kako vole da ga zovu, jer u vojsci moraju uvek da postoje zabušanti koji ne rade stvari kako treba, eto. Zato, izvin'te, možda vi nemate takve namere, dozvolite mi da kažem šta je moj posao, vidite ovde, opipajte prstima, izvinite, da ne isprljate...

Eko: Šta je to?

Mika: Evo, to je barut, ali onaj dobri, kvalitetni, koji naravno košta nešto više i načinjen je savesno. Molim vas obratite pažnju na boju, boju sivog škrljca, zrnca ne mogu da se smrve pod prstima, molim vas pritisnite, eto tako... A sada ih stavite, izvinite, dodajte mi jedan list iz vašeg notesa, evo stavite ih na list hartije, ako je barut onaj dobar neće ga nimalo isprljati, i ako se zapali na papiru, neće spaliti papir...

Eko: Da probam?

Mika: Ne, za ime boga, nemojte da bude da mi se večeras neko upalio od baruta, sav sam se preznojio, dovoljne su reči! Dakle, dobar barut je od onih koje smo mi jednom napravili, 75% šalitre, 12% uglja i 12% sumpora, danas prave dozu na engleski način jer ono što dolazi iz inostranstva je uvek bolje, jasno je, i stavljaju 15% uglja i 10% sumpora, a ja kažem da to rade kako bi uštedeli, jer idealno je povećati dozu

šalitre, a zatim ugalj i sumpor dodati u razmeri osam prema osam. Ali puk Minera Njegovog veličanstva nije želeo takve stvari da skapira jer je uvek ista priča koja se vrti oko uštede šalitre, onda se posle desi da barut ne pali, a neko ko je siguran da će da upali mora tamo da stoji sve do poslednjeg trenutka i da zapali fitilj dva puta...

Eko: Da li je problem bio u barutu ili u fitilju?

Mika: I u jednom i u drugom, izvinite, jel' znate šta treba da bi se upalio fitilj? Fitilj je kako sama reč kaže, srce crnog baruta, ali ako je dobro izmravljen, a ako nije, regularno sagorevanje zavisi od vazduha koji prolazi od zrna do zrna, onda morate da ga obmotate kvalitetnom tkaninom, ali ne od onih koje dobiješ za dva novčića a zatim presvučeš fitilj katranom. Ali ako krenete da štedite prvo na barutu a zatim na tkanini, a onda i na katranu, a zatim i ukradete na dužini fitilja...

Eko: Ali ko bi ukrao na dužini fitilja?

Mika: Rebaudengo, jasno! U dosluhu sa glavnim vojnim intendantom, koji fitilj od 3 napravi na 2,5, a onaj od 10 na 9, a ja sam to znao i rekao sam Pautasu uzmi fitilj od 10 (koji je u stvari 9), a on nesrećni smutljivac ne uradi drugo već mi donese fitilj od 3, koji je u stvari dva i po! Auh, još mislim kako sam zbog dva lopova i jednog maloumnog nesrećnika ovde gde se sakupljam kašičicom i dođe mi da neviđeno pobesnim.

Eko: A šta ste vi uradili, šta ste pomislili kada ste primetili da stižu Francuzi?

Mika: Sam sebi sam rekao: gledaj tamo onog prcvoljka kapetana Odalenga Malog (jer je imao dva imena i bio gospodin, ne znam, toliko učiti da bi kasnije postao tako pametan), gledaj tamo glave onih koji dolaze iz Kokonata, da li te glave dobro znaju da je ovo minski rat? Pratite li me? Tehnika Francuza je tehnika inženjera, kako se zvaše, Vobana, da prvo napraviš kružni opkop oko gradskih zidina, a zatim i u kontraseru da te niko ne uznemirava dok opkoljavaš, zatim napraviš rov na 600 metara od neprijateljskog zida i tu postaviš artiljeriju, zatim kao pozadinu napraviš još jedan rov na trista pedeset metara, zatim još jedan na petsto pedeset i na ovom mestu krećeš da postavljaš mine. Sada u Torinu to znaju svi, da oko polja postoji džumbus od tunela i podzemnih prolaza, koji služe upravo našima da prolaze ispod

artiljerijske baterije Francuza i da je tako zaobilaze i kažem ja da je to za nas sjajna zabava! Ali ako ti možeš da uđeš odande, i oni mogu tuda da uđu, a ti moraš da budeš obazriv, zar ne? To su već uradili sedmog avgusta. I onda staviš stražu na pravo mesto, je l' tako? A naime oni pod izgovorom da sakupljaju leševe, pokušavaju da pomognu delinkventnim carskim izdajnicima (budite oprezni jer Nemač je izdajnik, to sam uvek govorio), uđu u tunel glavnog grada i upute se pravo ka tvrđavi, što je i logično, a stražari poput nekih đanduja¹ ne kažu ništa jer se vidi da su brojali svice. Onda, kada su Francuzi tu, šta Mika treba da radi? Da se pospe barutom po glavi i da se tako sruši tunel i amin. Ali ja koji se razumem u te stvari, mislio sam da su dovoljna dva burenceta i dobar fitilj, razume se, i to je čist posao za profesionalca, tako da se posle razdužim i odem mojoj dragoj. Samo što (gledajte da me pratite ako niste malo ćaknuti) kada nagomilate barut u jedan tunel, navodim primer, jel' me pratite? Morate da rasporedite buriće na različita mesta na osnovu živosti baruta i da odvojite različite vrste daščicama koje služe kao prečage na zemlji. Tako da najpre pukne jedna, zatim druga daščica, a za to vreme vojnik zadužen za eksplozive ili miner, kako hoćete, uglavnom onaj koji ih zapali, ima vremena da se udalji. To je princip miniranja i kontramiranja tunela još od vremena pokojnog Emanuela Filiberta koji se razumeo u te stvari. Ali ako ne postavite prečage ili prospete barut malo tamo, malo 'vamo nasumično, normalno je da će sve da prsne odjednom i zato je onaj koji strada Mika Pjetto dok Rebaudengo ostaje u blagajni. Sve što mi se nađe pod rukom, kunem vam se, nabio bih... Ah, prokletnik, izvinite na izrazu.

Eko: Razumem vas, gospodine Mika. Naravno, uvek je poželjno da dobar vojnik može u isto vreme da obavlja svoju dužnost i da spasava živote. Ali vi ste postali heroj, simbol odanog samožrtvovanja i svi još pričaju o vama...

Mika: Vidite, ne usuđujem se da nastavim da kritikujem jer onda izgleda kao da ništa nije bilo kako treba, ali prošla su tri meseca kako je trebalo da nam daju nove čizme, jer su ove koje smo nosili imale proreze i nisu više mogle da se pertlaju i izuvala su se pri marširanju.

¹ Maska u Pijemontskoj narodnoj komediji. (Prim. prev.)

Tako da su mi se u izvesnom trenutku našle na pola noge a to usporava kretanje, zar ne? A onda među nogama nađem onog nesrećnika Pautasa koji pita da li mi treba pomoć oko vezivanja pertli? Ja mu kažem „čuti, imbecilu, beži, počelo je odbrojavanje“, i onda bum!

Eko: Ali zadovoljenje vašim bližnjima, slava vašem rodnom selu...

Mika: Šta kažete?

Eko: Jednom rečju, čitavog svog detinjstva sam čitao priče o vama.

Mika: Čujte, blago vama što znate da čitate jer mene niko nije naučio a ni moju gospoju koja u celoj ovoj priči nije izrazila ni misao...

Eko: Ja sam verovao da...

Mika: Ma pustite to. Na papiru. Medalju su mi dali. Tek kada sam pokušao da je prodam u Ulici Barbaru otkrio sam da je pozlaćena. Znaite, možda vam se činim bezosećajnim, ali verujte, da je tunel dignut u vazduh i da sam se ja vratio kući, bio bih srećniji, jer izigravanje heroja je stvar koja je dobra za bogataše koji posle, ne znam kako se to desi, ali na kraju rata budu uvek tamo i primaju medalje lično. Nama sirotim ljudima to nije posao, ja bih više voleo da sam se razdužio s poslom sat ranije nego te večeri, pa da mi je moja gospoja spremila moje omiljeno jelo *bagna càuda*². Više bih voleo da je fitilj bio od 10 i da je tkanina bila kvalitetna jer ja sam profesionalac, ne da bih se hvalio, i da fitilj dobro gori, to volim više od marša princa Eugena. Ali nije mi dat fitilj od 10, a možda i nije bilo ničega u blagajni jer da bi vojska Njegovog Visočanstva uštedela, nije imala nikog ispred sebe. Izvinite, znate, ali rat košta i potrebno je potrošiti sve što se može. Ako se želi ratovati sa suvim smokvama, vojske vrše razmenu kako bi se izvukle, kako bi najradije otišle kući, a da ne plate trošarinu, ali ne može. Onda se završi tako da mi platimo kao i obično, oni štede na fitilju, ali onaj koji uvek oteže papke je Mika Pjetro. Ne, izvinite, ne pričam sve ovo tek tako, probajte na primer ovaj barut ovde, probajte da osetite ukus, nećete od njega kijati, osetite ga jezikom... Zar vam se ne čini vlažan? To je zato što upija vlagu 5% dok je maksimum 2... A i zrna su prevelika, gube na živosti. Kako vam izgleda ovaj barut?

Eko: Izvesno je da...

² U doslovnom prevodu: topla kupka. Specijalitet iz Pijemonta, a glavni sastojci su: beli luk, maslinovo ulje, maslac, mleko i razno povrće: paprika, kupus, cvekla, crni luk, krompir. (Prim. prev.)

Mika: ... da ga je nešto izjelo odozgo, stalno je tu neko hranilište. Tako da u vazduh odleti Mika Pjetro, ne kancelarijski kapetan. Oh, kakvo prokletstvo, kad na to pomislim, dim mi uđe u oči, kad bi njuška princa Eugena...

Eko: Kakve veze ima princ Eugen?

Mika: Ima jer se meni incident dogodio u ponoć 29. avgusta a on je stigao pred Torino da bi ga oslobodio 30, razumete li? Šta to znači?

Eko: A znači?

Mika: Znači da je bilo dovoljno da se ponašao manje opušteno kako ja ne bih postao narodni heroj.

Eko: Ali ne bi to mogao, znate, tu postoji izvesna strategija.

Mika: Strategija fra Guljelma! Istinu znam ja, ja znam!

Eko: A to je?

Mika: Vidite, nemojte me terati da pričam...

Eko: Ma samo recite, recite...

Mika: Želite da znate istinu, stvarno želite da je znate? Meni je rekao jedan što je imao izvesna poznanstva u Kraljevskoj palati. Istina je da je Vitorio Amadeo izašao iz Torina (jer je on opsadu već izveo) i morao je da se poveže sa Eugenom, jer su morali da sprovedu zajednički upad, kako bi bila veća scena! Eto istine! Sedam izgubljenih dana kako bi se vojske dogovorile, a što je Mika umro, nikom ništa, kao da je neki nevažan blesan...

Eko: Ali čujte, nisu mogli da znaju da vi...

Mika: Eto, šta vam sve vreme pričam. Njima Mika Pjetro nije uopšte bio bitan ni kad je bio živ. A onda, kao mrtav je video vojnu ceremoniju, ličio sam na barona Litruna... Ali kad pomislim, neka sve ide dođavola, da sam se razdužio sat ranije, bio bih nadzornik u Adornu, vidite...

Eko: Ali da vi niste otišli u inspekciju, Torino bi bio napadnut...

Mika: A ko vam je to rekao, izvinite? Išao bi neko drugi, zar ne?

Eko: Da, ali neko drugi ne bi imao Vašu hrabrost, vašu prekaljenost heroja...

Mika: Zasmeyavate me, baš me zasmeyavate. Zar mislite da je biti heroj profesija sa diplomom? Vidite, u stanju u kakvom su bili barut i dužina fitilja bilo ko bi svakako umro kao heroj, jel' znate? Heroji zavise od opreme... Ako vojnicima date kamašne koje se razvezuju i fitilje koji

Umberto Eko

se zapale za deset sekundi, možete da napravite koliko hoćete heroja. Vidite, ono što me čini besnim jeste to da su gospoda na visokim položajima ta koja odlučuju kada će neko postati heroj. A to se meni baš i ne sviđa... Kad na to pomislim, još mi dođe da samog sebe išamaram, eto...

Eko: Ne, molim vas, smirite se, nemojte tako...

Mika: Prokleti nesrećnici i nesposobnjakovići, i dosta s tim...

(Marš princa Eugena)

(1975)